

POVIŠEK ALI PA STAVKO 1. JUNIJA, PRAVIJO ŽELEZNIČARJI.

Unijaki načelnik zatrjuje, da ne more priti do nobenega kompromisa glede zahteve po 10-centnem povšku.

VSA POGAJANJA MED DELAVCI IN VODSTVOM ČIKAGSKIH ŽELEZNIC V ZASTANKU.

Chicago, Ill. — Predsednik unijskega železničarstva je naznanil, da bo oklicana stavka na polnični in nadcestni železnici v Chicagu dne 1. junija ali pa takoj prve dni potem, če ne dovoli železniško vodstvo železničarjem desetcentnega povška na uro.

Mr. Bruce je govoril samo za uslužbenca na nadcestni železnici, ki je napovedal stavko za dan 1. junija. Ali vsem pa je dobro znano, da mislijo železničarji na polničnih progah isto. Članstvo obeh panog čikaških električnih železnic je obvezano postopati vzajemno in skupno v vseh pogajanjih s družbama.

„Če ne bo ustrezno železničarski zahtevi, s katero hočejo doseči staro mezdno lestvico, pred 1. junijem, potem je čisto gotovo, da pride do stavke,“ je dejal Bruce.

„Delavci so upravičeni do take zahteve. Ta je popolnoma pravična in umevna. Ko so sprejeli lani mezdno znižanje, so menili in upali, da bodo padle cene vsem vsakdanjim življenjskim potrebščinam. Ali zgodilo se je ravno nasprotno. Vlada poročila kažejo, da se je draginja še poglobila.“

„Delavci so se odločili za svojo zahtevo po skrbnem premisleku in poudarku, in prav hudo se moti tisti, ki misli, da se bodo dali potolažiti topot.“

„Budd pravi, da nimata družbi denarja za povšek. Ali nam se pa zdi, da ga imata.“

„Če bodo pogajanja prekinjena, in če ne bomo imeli mi ničesar predložiti delavcem dne 1. junija, bodo ti odložili delo ter zastavali.“

Predsednik Budd je slovesno izjavil, da imata družbi komaj toliko denarja, da moreta plačevati obresti za svoje obveznice. Ti „režeži“ si niso ničesar mogli prihraniti za svoje delničarje. Da, celo tako slabo nesejo čikaške železnice, da sta imeli družbi \$1.748.332 izgube, je jadrkaval železniški magnat.

Unijaki načelnik je naposled naznanil, da se zdi njemu in njegovim tovarišem vsako nadaljnje pogajanje brez pomena, in konference je bilo konec.

LETINA V EVROPI.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Splošna evropska letina dobro kaže povsod razen v Italiji in Jugoslaviji, kjer je bilo premalo dežja. Tako poročata mednarodni poljedelski zavod v Rimu tukajšnjemu poljedelskemu departamentu.

Letina je v Nemčiji nad povprečnostjo dobra. Na Irskem o-beta dobro in v Romuniji zelo dobro. Zito kaže na Poljskem bolje kakor navadno vsled millega in dobrodejnega deževja. Iz Ogrske poročajo, da se ozimina izboljšuje, in pomladna setev dobro napreduje.

56.000 mark za dolar.

New York, N. Y. — Nemška marka je dosegla nov rekord v padanju. V tork je bila na newyorški borzi kvotirana .00175 centa, oziroma več ko 56.000 za en ameriški dolar. Sedem milijonov mark v papirju je danes v obtoku v Nemčiji.

VREMJE.

Chicago in okolica: V petek jasno in hladno. Lahki vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 57, najnižja 50. Sonce izide ob 5:20, zaide ob 8:13.

KUKLUKSI DALI ULTIMAT VETERANOM.

Richwood, W. Va. — (Fed. Press.) — Kukluksklanovec so pozvali napredno organizacijo doslužnih vojakov "World War Veterans", da naj zapusti West Virginijo ali pa "naj si pripiše posledice". Poziv so naslovili na predsednika organizacije v državi Lawsona McMillona, ki pa je odgovoril kukluksom: "Naša organizacija veteranov bo živela v West Virginiji, ko vas več ne bo."

SINCLAIR V BOJU ZA SVOBODO GOVORA.

Skical je nov javni shod na Liberty Hillu v San Pedru.

Los Angeles, Cal. — (Federated Press.) — Upton Sinclair, socialistični pisatelj, je naznanil v tork na tukanjem shodu, katerega je priredila Unija za ameriške civilne svobodščine, da pojde vno-viti na glasoviti Liberty Hill nad losangeleskim pristaniščem v San Pedru čitat ustavo Združenih držav. Trideset moških in ženak se je zavezalo, da pojdejo s njim.

Sinclair je dejal v govoru, da je policijski načelnik Oaks orodje Hammond Lumber kompanije. Sam je ališal — je rekel Sinclair — ko je Hammond v pisarni Merchants & Manufacturers' Association udaril s pestjo po mizi, zahtevajoč, da predsednik družbe Rice razbije stavko pristanišnih delavcev s silo.

„Dvajset ladij s lesom počiva v luki in moj les mora biti izločen na suho za vsako ceno!“ se je drl Hammond. Dva dni pozneje je policija prišla nasprotno aretovati stavarke.

Sinclairjeva afera je razburila Los Angeles do temeljev. Zaspalo mesto se je zdrnilo. Kamor greš, v cerkev, na ulico, v hotel, delavnico ali beznico iganjarskih tihotapev, povsod ališiš glasne debate o Sinclairju in njegovem boju za svobodo govora. Mnogi mu dajo prav in simpatije zanj se širijo. Neki sodnik je častil Sinclairja na cesti in prominentni odvorniki so izvolili odbor, ki nabira podpise za protest proti policijski represiji svobode govora in zborovanja, katero jamči ustava.

Razkovanje Nemčije.

V francoski zbornici se govori o tem. — Debat o okupaciji Poruhra je v tisku.

Pariz, 23. maja. — V francoski zbornici je danes na dnevnem redu debata o zunanji politiki francoske vlade, predvsem o reparacijah in položaju v Poruhru. Dolgo časa je Poincaré odlagal to debato, ker mu je zelo sitna. Pri-glašenih je veliko število govornikov in razume se, da se med njimi mnogi nasprotniki Poincaréjeve politike.

Včeraj je radikalec Alfred Margaine sugestiral, da se Nemčija razkosa. Dejal je, da okupa-cija ruhrske kotline ne bo nikdar dobičkonosna, dokler se Prusija popolnoma ne odcepi od ostale Nemčije. Večina poslancev je molče prezrla to sugestijo. — Vlada zahteva, da zbornica odobri kredit v vsoti 140 milijonov fran-kov za kritje okupacijskih stroškov v Poruhru.

SLADKORNO VPRAŠANJE REŠENO MORDA PRIRODNJO ZIMO?

Washington, D. C. (Federated Press.) — Daugherthyjev depart-ment bo imel zopet prebiti nekaj sladkorja, s tožbo proti slad-kornim verzičnikom, ki jo je po-tislilo newyorško zvezno sodišče na stran, se bo pešalo najvišje zvezno sodišče na priziv enkrat prihodnji teden.

Nekako prihodnjo zimo je sedaj pričakovati končne rešitve. Med-tem pa gre sladkorna cena na-vzgor teden za tednom bolj in bolj, in sladkorni banditje si pol-nijo svoje nenasitne bisage.

MINNESOTA UTEGNE BITI ZOPET TORIŠČE VOJNIH PREDSOJOKOV.

Kmečko-delavska stranka postavi najbližnjega kandidata v senato-rski tekmi, na katero gre politiki s vsi posornostjo.

LA FOLLETTE SE VDELENI SENATORSKE KAMPANJE V MINNESOTI.

St. Paul, Minn. — Vojni tero-rizem, ki je obrnil pozornost na Minnesoto, utegne zabrniti v tej državi radi senatorske borbe, na katero so obrnili svoje oči vsi poli-tični poglavarji v tej deželi.

V polnem zamahu je sedaj gi-banje, ki stremi za tem, da po-stavi kmečko-delavska stranka dr. L. J. Fritsche za svojega kandidata v tej tekmi.

Dr. Fritsche je sloviti zdravnik in vnuč minnesotakoga pionirja. Med vojno je bil župan mesta New Ulm in to je še danes. Mo-šanje so imeli shod, na katerem so protestirali proti temu, da bi Združene države ukinile svojo nevtralnost ter se pogane v vojni vrtnice.

Župan Fritsche se je vdeležil tistega shoda. Ni pa imel nobene-ga govora na tistem zborovanju, kakor pravijo. Ali vsemu pa ga je odstavil tedanji guvernir J. A. Burnquist iz razloga, češ, da je bil preveč nemškega mišljenja.

Skoro v istem času je senator Frank B. Kellogg zahteval v sena-tu v Washingtonu, naj bo sena-tor La Follette iz Wisconsinu po-gnan iz senata, ker da je velela-dajalec.

Potem je senator La Follette bil ponovno izvoljen za senatorja v Wisconsinu. Tedaj je dobil ta-ko ogromno večino ljudskih gla-sov, kakor je ni še noben senato-rski kandidat poprej. In lani je wisconsinaki senator zelo veliko pripomogel k temu, da je bil sena-tor Kellogg poražen v Minne-soti.

La Follette se je sedaj izrazil, da namerava igrati važno vlogo v sedanjih senatorski kampnji v tej državi, in če bo dr. Fritsche kandidat, potem bo med drugimi tudi tisto vprašanje, ki ga je iz-vojeval La Follette v svoji lastni državi.

Veliko število kmečko-delav-skih voditeljev je sedaj svestih, da pride La Follette v Minnesoto. Zato so napeli vse svoje moči, da dobe dr. Fritsche v tekmo. Ka-kor pričakujejo, bo zdravnik ta teden vložil kandidatsko priglasi-tev. In če to stori, potem bo glav-no bojno geslo "svobodno besedo in svobodno zborovanje", in La Follette bo vodil to borbo.

Državni senator James A. Car-ley iz Plainviewa bo demokrati-ki kandidat za svesnega senator-ja na izredni volitvi. To so skle-nili na seji državnega centralnega odbora v St. Paulu.

BIVŠI AMERIŠKI VOJAKI TI-NOTAPCI S ŽIGANJEM.

Chicago, Ill. — V pondeljek ponoči je policija prijela tri mo-ške, ki so povedali presenetljivo zgodbo o iganjarskem tihotap-stvu v Chicagu.

Izpovedali so, da so člani dvaj-setglave družbe, ki sestoji iz sa-mih bivših zveznih konjenikov. Rekli so, da so največ iganja spravili v Chicagu, odkar je bila uveljavljena prohibicijska postava.

Vsi trije mošje so ranjeni. Te-rano so dobili začetkom zadnje-ga tedna, ko so se s drugimi člani svoje družbe izpustili v boj s stražniki, ko je šlo za zasežbo in oplenbo Samuelsove iganjarne v Deatsville, Ky.

Podali so živahno sliko tega boja, v katerem je po njih mne-nju obtelelo mrtvih več njih paj-davev in stražnikov.

Rekli so, da so napadli celo vr-sto kentskih iganjaren, iz kate-rih so pokradli več tisoč galonov iganja. Potem so natanko razlo-žili, kako so dojavili iganje v Chicagu.

To je sed Volsteadove postave.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Sinclair je naznanil, da bo zo-pet čital ustavo na Liberty Hillu. Burnsova detektivska agentura je spravila delavca po nedolžnem za 10 let v ječo.

Cestnoželezniški nameščenci v Chicagu zastavljajo 1. junija, ako ne dobe povška mešče.

Bryan je pogorel v svoji lastni cerkvi s svojo protidarvinistično kampanjo.

Inozemstvo.

Baldwin je nasledil Lawa na Angleškem.

V francoski zbornici priporoča-jo razkovanje Nemčije.

40.000 fašistov izstopilo iz stranke v Italiji.

Mednarodni socialistični kon-gres v Hamburgu obsodil britski ultimati Rusiji.

Kitajski vojaški banditje niso o-ekakutirali ujetnikov.

KITAJSKIH EKSEKUCIJ NI BILO.

Združene države se bodo direktno pogajale s banditi in plačale odkupnino.

Sangaj, 23. maja. — Dasi je rok ultimata sufovakih banditov potekel včeraj zjutraj, ni še nobe-nega poročila o eksekuciji dveh ali tistih ujetnikov, kakor so za-grozili banditje. Kitajske čete so se umaknile šest milj od kraja, kjer se nahajalo banditske čete s tuzemskimi ujetniki. Pogajanja med zastopniki pekingške vlade in banditi so na mrtvi točki.

Več sto ameriških pomorščakov je peking vladarja na razpo-lago v Šantungu, ako pride po-velje za napad v svrhu, da se uje-tniki rešijo s orožjem iz rok ban-ditov.

Vlada v Pekingju je absolutno brez moči, da bi kaj storila. O-tilna vojna visi na tenki nit. Po-lanec v pekingskem parlamentu, ki še dolgo časa niso prejeli nobe-ne plače, so zapretili, da se prese-le v Kanton, kamor jih je povabil dr. Sunjataan, predsednik jugo-kitajske republike.

Washington, D. C. — Hardin-gov kabinet se je v sredo posveto-val o kitajski aferi. Sklenjeno je bilo, da ameriška vlada stori vse mogoče korake v prid šestih Ame-ričanov, kateri so ujetniki ki-tajskih vojaških banditov. Ame-riški poslanik začne takoj direktna pogajanja s banditi in če je treba, naj plača zahtevano odkup-nino, katero bodo potem Združene države tirjale od kitajske vlade.

Baldwin je nasledil Lawa.

Marki Curzon je bil ignoriran vsled premošne delavske opo-zitije.

London, 23. maja. — Stanley Baldwin, finančni minister v Law-ovem kabinetu, je bil včeraj imenovan ministrskim predsedni-kom Velike Britanije. Baldwin je sprejel. Zunanji minister lord Curzon, o katerem se je trdno pri-kažovalo, da nasledil Lawa, je bil v zadnjem momentu ignoriran. Zaupniki konservativne stranke, ki so konferirali včeraj predpol-dne s kraljem, so nedvomno sveto-vali zadnjemu, naj preze Curzo-na vsled prevelike opozicije labo-ritov in liberalcev proti njemu. Mnogi konservativci sami so bili proti imenovanju Curzona, ker nočejo plemiša na čelu vlade. Iz tega razlogov je marki Curzon po-gorel.

Listi poročajo, da je Curzon zelo poparjen radi poraza in morda odloži ministrstvo zunanjih za-dev. — Ostali ministri bodo danes formalno resignirali, nakar jih Baldwin zopet imenuje; lahko pa pride do kakih malih sprememb v kabinetu.

Baldwin je star 56 let in po mišljenju je bolj "businessman" kakor političar ali militarist. Lansko jesen je bil v Ameriki, kjer je vodil pogajanja glede

BRYANOVA REZOLUCIJA PROTI EVOLUCIJI DOGELA PORAZENA.

Presbiterijanska skupščina je po-rasila predlog, ki je stremil za tem, da bi ne smeli rabiti cerkve-nega denarja za učenje evolucij-ake tebeije.

BRYAN JE NIGER INKREN IN POSTEN, ALI JE PA V EUDI KNOTI, JE DEJAL BAER.

Indianapolis, Ind. — William Jennings Bryan je bil poražen, in pristaki evolucijske teorije so si izvojevali zmago dne 22. maja, ko je generalna presbiterijanska skupščina glasovala proti njegovi resoluciji, s katero je hotel suha-ški apostol prepovedati šolanj nauk o evolucijski hipotezi s pomočjo in uporabljanjem cerkvenih skladov.

Skupščina je sprejela nado-mestno resolucijo, ki jo je pred-ložil John Willis iz Pasadene.

Fundamentalisti so se hudo po-tegovali za Bryanova resolucijo. Tako viharnega in vročega boja še ni videla generalna skupščina, odkar je bil pred tridesetimi le-ti odstavljen in izključen iz cerkve Charles A. Briggs, ker je smatral avto pismo stare zavese za izmišljeno bajko.

V končnem boju sta si stala lajki proti lajku Baer in Bryan nasproti. Baer je dejal, da je si-cer Bryan pošten in iskren, ali je pa v velikanski smoti, ker se bo-ri proti teoriji o evoluciji.

"Jaz ugovarjam izjavi brata Baera," je vzkliknil Bryan, ko mu je skupščina dovolila petnajet minut časa, da odgovori Baerju, ki je bankir v Californiji. "Ne maram, da bi kdo izmišljal majo demokracijo proti tej zadevi. Ne maram, da bi kak republikanec spetiral na republikanske pred-sodke s tem, da se dotika mojih demokratskih nazorov."

"Jaz sem pomagal temu naro-do, da je dobil prohibicijo. Ali ste vi storili kaj več, brat Baer? Ali nisem imel prav v tistem boju? Pomagal sem temu narodni splošni ženski volilni pravici. Ali ste vi storili več od mene? In ali nisem imel prav tedaj? Vedite, da sem se vdeležil boja v osmih velikih narodnih reformah v zad-njih petindvajsetih letih. Ali sem se smotil v tistih vprašanjih?"

Poraz glede evolucijskega vprašanja je prišel nad Bryana potem, ko je dobil tri zmage v skupščini.

Delegatje so sprejeli njegovo resolucijo, po kateri mora vsak duhoven, vsak cerkveni uradnik in vsi dijaki na presbiterijanskih šolah podpisati zaobljubo popolne abstinence. Nobena šola, ki ima kakaga nekristjansko zaodgovitelja in učitelja, ne sme dobiti nobene podpore iz cerkvenega sklada. Nadalje so glasovali delegatje za to, da pozove presbiterijanska cerkev vse učitelje na državnih univerzah in kolegijih, naj ne na-padajo kristjanske religije.

Mussolini se lovi.

40.000 fašistov v Neapolitaniji mu je obrnilo hrbet.

Rim, 23. maja. — Benito Musso-lini je odločil poset Neapla, kjer se je skuhalo velika kriza za nje-govo fašistovsko stranko. Več ko 40.000 fašistov je izstopilo iz stranke v protestu, ker je Musso-lini sprejel nacionalista Roca v stranko.

Več fašistovskih voditeljev je pohitelo v Neapel, da potolažijo fašistovske rebele, ako je mogoče.

Ruski odgovor došel v London.

London, 23. maja. — Odgovor sovjetske vlade na angleško noto je prišel v London včeraj popol-dne. Leonid Krasin se danes se-stane s Curzonom. — Admirali-teta zanika vest, da se britska flota odpravlja v ruske vode.

Indirjanja angleških vojnih dol-gov. Prihodnji pondeljek se novi ministrski predsednik predstavi zbornici.

NOVA OVETKA REAKCIJE V KALIFORNIJI.

Sacramento, Cal. — (Feder. Press.) — Nišja zbornica kalifor-nanske legislature je sprejela resolucijo, s katero poziva kon-gres Združenih držav, naj sprejme zakon, ki naredi stavko na železnicah in vsako dru-go splošno stavko nepostavno. Resolucija je naperjena proti stavki mehanikov, ki je traja od lanskega julija v delavnicah vseh železniških družb v Kali-forniji, razen Northwestern Pacific.

GRKI IN TURKI VLEČEJO MEČE.

Grške in turške čete hito v Tre-sijo. — Zavezništvo porušujejo v Losani.

Lausanne, 23. maja. — Izmet-paša je smotil vprašal vodjo angli-ske delegacije Horaca Rumbolda, kakšno stališče vzame Anglija, ako pride do vojne med Grki in Turci. Rumbold ni dal izmeta nobenega pravega odgovora, vprašal pa je voditelja turške de-legacije, če bi Turčija sprejela Karagah in zapadni breg Marice s železnico vred do Carigrada na-mesto odškodnine v denarju. De-jal je, da mogoče pridobi Grke na to prozopozicijo. Turki zahtevajo velik kos teritorija ob Marici, toda končnega odgovora niso dali.

Grki pravijo, da ne dajo od-škodnine v denarju, ne v terito-riju. Vojna je torej neizogibna, ako ne odneha ta ali ona stranka. Venizelos je zagrozil, da zapusti Losano ta teden, če Turki ne umaknejo zahtevane odškodnine.

Medtem prihajajo poročila o koncentriranju grških in turških čet ob reki Marici, ki deli Vahed-no in Zapadno Tracijo. Turki raz-devajo mostove na Marici, da pre-peljejo hiter prehod grških čet na njihovo stran.

Turki v Losani niso v skrbeh radi grških groženj. "Ako hočejo Grki nogo vojno, jo lahko imajo," je dejal lakonično izmet paša.

Kake posledice bo imela even-tualna grško-turška vojna za osta-le države na Balkanu, so še ne ve. Možnost pa je, da se zapleteta Jugoslavija in Bolgarska v nov konflikt.

Hamburški kongres.

Zborovalci obsodili Curzonov ul-timat Rusiji in napovedali boj reakciji.

Hamburg, 23. maja. — Kongres dveh socialističnih internacional je včeraj obravnaval angleško-rusko krizo. Angleški delegatje so neformalno diskutirali o možno-stih zavladanja Delavske stranke v bližnji bodočnosti na Angli-škem. Nove volitve v Angliji niso več daleč in socialisti upajo po-večati parlamentarno skupino in priti h krmlu.

Arthur Henderson, ki je pred-seđoval včerajšnji seji kongresa, je ostro obsodil angleški ultimati Sovjetski Rusiji. Rekel je, da se si-cer strinja s taktiko sovjetov, posebno s njihovo politiko napram Turkom ne, toda on je proti vsa-kemu ultimatu v kritičnih situa-cijah.

Abramovič, zastopnik ruskih menjševikov, je tudi napadel ul-timat in podprl Hendersona. Kon-gres je nato sprejel protestno re-solucijo proti ultimatu Velike Britanije. Na dnevnem redu je na-črt za sistematični boj proti vsej reakciji.

Španska vlada je nervozna.

Madrid, 23. maja. — Danes je bila objavljena nova španska zbor-nica. Vlada je nervozna, kajti kri-za s Vatikanom in glede poraza v Maroku še ni končana. V armadi grozi revolta radi marošanske krize.

Fovest "Jimmie Higgins" je avtor čude ameriškega prelo-riata ob časi vojne. Dobi se pri Knjižnici matič S. N. P. J.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (Izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom
"PROSVETA"
2687-50 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v ohranjenju n. pr. (Maja 21-23) poleg vašega imena na naštem pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Poslovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STAVBINSKI PODJETNIKI ZOPET IZZIVAJO!

Stavbinski podjetniki, katere podpirajo člani takozvanega Meščanskega komiteja, zopet izzivajo stavbinske delavce v Chicagu. Najbolj se širokousti Tomaž E. Donnelly, predsednik Meščanskega komiteja. On naznanja, da so odborniki organizacije stavbinskih podjetnikov Building Construction Employers Association pristali na sporazum, po katerem bodo podpirali razglašeni Landisov odlok do leta 1925. Poleg te izjave je še rekel, da je govorica o splošni stavki stavbinskih delavcev v Chicagu samo veter in da bo Meščanski komitej nadaljeval s stavbinskim delom z neorganiziranimi delavci. Povedal je tudi, da je Meščanski komitej nastavljal v štirinajst odprtih stavbinskih delavnicah 41,560 delavcev.

Strokovne organizacije stavbinskih delavcev so site tega bramasiranja Meščanskega komiteja. Po svojih odbornikih so povedale odprto organizaciji stavbinskih podjetnikov, ako podjetniki ne nastavijo organiziranih delavcev na stavbinskih delih, tedaj preneha delo na stavbah zunaj mesta s prvim junijem, ki so pod njih jurisdikcijo.

Komu je koristil Landisov odlok? Mali stavbinski podjetniki niso imeli najmanjše koristi od njega. Koristili tudi ni delavcem in malim obrtnikom, ki so postavljali svoje male hiše v Chicagu in v okolici Chicaga. Koristi od tega odloka ni imel nihče drugi kot stavbinski velepodjetniki in veletrgovci s stavbinskim materialom. Nekaj koristi so imele tudi banke, ki so posodile denar za stavbinska dela, katera izvršujejo podjetniki, ki so pristali na Landisov odlok. Drugi zopet pravijo, da tudi stavbinski podjetniki niso imeli veliko koristi od Landisovega odloka, ampak če je kdo imel koristi, so bili veletrgovci s stavbinskim materialom in nekatere banke. Znano je, da je šlo lani trdo za stavbinske delavce in da so morali marsikaterim strokam plačevati še več, kot so zahtevale strokovne organizacije stavbinskih delavcev. Za stavbinske delavce je bila taka stiska, da so delali ob nedeljah in praznikih, kljub temu je pa delo še zastajalo.

Letos je stavbinska sezona veliko bolj živahna, kot je bila lani. Zato so grožnje Meščanskega komiteja, pravzaprav njegovega predsednika smešne. Stavbinska sezona pa ni živa le v Chicagu, ampak je krepko oživela tudi zunaj Chicaga in križem Združenih držav.

Ako mr. Donnelley misli, da je treba Meščanskemu komiteju samo zažvižgati in delavci bodo kar drli iz vseh krajev v Chicagu za to, da delajo v odprti delavnici, se Donnelley in drugi gospodje, ki odločajo v Meščanskem komiteju, prav zelo motijo. Mr. Donnelley se je lani prepričal, kakšne uspehe so prinesli njegovi klici po stavbinskih delavcih, ko je bila stavbinska sezona veliko slabša kot letos. Skušnje, ki jih je imel lani, bi ga morale saj nekaj naučiti. Ali mogoče mr. Donnelley spada tudi med tiste ljudi, ki se nočejo ničesar naučiti, ampak hočejo za vsako ceno z glavo skozi zid? Ako je tako, tedaj naj jasno in odprto pove, da je cilj Meščanskega komiteja porušiti strokovne organizacije stavbinskih delavcev, in naj nikar besediči, da želi Meščanski komitej varovati interese javnosti.

Stavbinski material je za pet in devetdeset odstotkov dražji kot v letu 1913. Mezda stavbinskih delavcev se pa ni povišala za pet in devetdeset odstotkov. Kakšne vzroke imajo vendar trgovci s stavbinskim materialom, da so ta material podražili za pet in devetdeset odstotkov v splošnem? Ali je mogoče zmanjkalo kamna, ilovice, opeke, peska, apnenca in drugega stavbinskega materiala v Združenih državah? Ogromne plasti raznih sirovin še leže v zemlji, iz katerih izdelujejo stavbinski material. Tu ima Meščanski komitej lepo priliko, da pokaže; da mu je res za interese javnosti. Pritisne naj, da se sceni stavbinski material.

Meščanski komitej tega najbrž ne bo storil. Med gospodi v Meščanskem komiteju so najbrž tudi trgovci s stavbinskim materialom, ki prav krepko zabavljajo in kriče, da so mezde stavbinskih delavcev podražile stavbinsko delo, ne rečejo pa besede proti podražanju stavbinskega materiala.

SLIKE IZ NASELBIN.

Gilbert, Minn. — Razmere v Zelenem okrožju so glede dela še precej povoljne. Delo se še lahko dobi in kompanijski baroni so povišali plačo za deset odstotkov. Pri vsem tem pa vsak kolkaj razsoden delavec uvidi, da ta priboljšek njemu prav malo koristi, kajti kapitalistični sistem je tak, da ti da v eno roko deset centov, iz druge ti jih pa izmakne dvajset. Čim se plača komaj nekoliko poviša, ti pa živila potrebuješ tako podražijo, da človek ne obdrži priboljška. Delavec je na ta način vedno na izgubi. Je pač narobe svet.

V naši naselbini je rojak Frank Žagar prišel svoje obrt in odprl čevljarstvo. Kolikor je znano, je dobro izučen in izkušen čevljar.

Ne smem pozabiti povedati, da smo imeli dne 13. maja "suprja parti". Bila je to prava veselica in zabavali smo se veseli še ko se je delal dan. Pa še tedaj smo rekli: "Mi pa ne gremo dom." Prišel je Luka in se je ponudil, bo vsem skupaj skuhal "fruttek". Bili smo zadovoljni, se dogovorili in ga mahnila za njim. To ti je bilo meglemo jutro, a ne povem, kako meglemo smo imeli. Zdelo se je, kot bi bila frkala skupaj vroče kalfornijake solnce in zverna luna. Zato pa je bilo oaršje vedno bolj oblačno, dokler se ni storil popoln mrk.

Posdravim vse, a posebno vse te ljudi! — Poročevalec.

Naše družinske razmere.

Breezy Hill, Kans. — Vsa čast gre onemu feninu, ki je dal oglaš, da ne mara za "divorane". Kakor bi bil s tem dragulj v oči gnezdo, so se prizadete sbrudile iz trdga spanja ter povzročile naše družinske in posameznike prepričave v "Prosveti". Iz večine teh dopisov je namerel marsikdo prisadeti. Zdej pa smo prišli še tako daleč, da sdravnikom ne bo več treba rabiti adrenalina za vzbujanje mrtvih, saj jih bodo sedaj še naši družinski prepričevali k življenju. Toda treba je pustiti mrtve pri miru, kar bo vsak razsoden človek storil.

Rojak Anton Zidanšek piše, da je bilo na stanovanju toliko borb, da drug drugega niso poznavali. Da bi bili taki delavci svedni, ne moremo trdit in gotovo tudi ni bilo tako v krajih, kjer je delavstvo organizirano, da bi delali po dvajset ur na dan. Dvajset let sem se v Združenih državah in ves čas v unijah krajev in tako vem, da kakoršni so borb, daj, tako je gospodinj in postreba. Prosta pot mu je bila k selitvi še lažja kakor onim zakonikim k ločitvi, če je bila "kosarna" prevelika in hišica premajhna. Selil naj bi se bil, pa ne po dvajsetih letih kritizirati po časopisih in s tem aratititi stare ameriške Slovence. Mnogo se krije zemlja, in ne vedo, kaj se dogaja česnje. Zato smo primorani jih zagovarjati, ki še živimo, pa naj še bo ženica ali ne.

Kaj je bilo vzrok tam, kjer je bilo tako kot piše Mary Jerman in še celo boljše, da mu ni bilo obstanke? Pa ne, da so bili preveč unijaki ljudje? Kolikor vemo, unijaki moč prezira neunijskega. Dopisnik piše dvostransko, od ene strani oboja, potem pa jih zagovarja. Poma se, da ni atalen. Ali je pozabil, kako so klicale na korajšje kakor fantje v stari domovini, da si znajo same pomagati? Če bi bilo mnogo takih, tedaj tuha nam majka.

Tako je, dragi rojak, še mene počakaj približno dvajset let, pa bova tudi midva štela skupaj ona leta in mučeniki življenja. O liknih ovratahkih pravil, da jih delavci ne nosijo, ker ne hodijo v cerkev. Jim pa pristojajo za v sove, h kakim zabavam in plesom. Ali se nisi nič zasulak s kako punco na plesišču v mladosti?

Rojakinja Ani Bergantovi iz West Allisa, Wis., se zalivalim za njen neuspešen trud pred petnajstimi leti. Posabila je povedati, da je bila tudi ona med nami, torej na letem stalnih kot me. S tem se nekako povzdičuje nad druge. Nobena svedna lena kakor tudi ne možki ne bo dal v list, kako smo prali in kaj kuhale. Stvar je naka pa nikogar drugega. Kimalo smo in kimalo bomo še, če pride še en duhat odločnih žen, ki bodo rangirale družinske razmere.

Nekateri se potegujejo, da smo tenake dobile volilno pravico. Za-

kaj bi nam jo možki ne odstopili, to je prav. Dokler pa se bodo dogajale take reči, kakor se danes, ni upati na gložnost in skupen napredek. Resnici na ljubo moram reči, da je jako malo Slovence, ki bi imele volilno pravico. In ako bi jo imele vse ameriške Slovence, nobena ne bo postala predsednica Združenih držav, kot si morda katera misli.

Poduka in izobrazba smo še vni potrebni, možje in žene, kar pa ne dobimo iz takih dopisov, v katerih so napadi. Časi se res spreminjajo, pričelo se je opisovanje o "divorah", zdej pa smo že, da ne vemo, koliko milij delamo na uro. Prišli smo že do mrtvih, ki bodo prisiljeni odgovarjati.

Čitatelji in čitateljice "Prosvete" ter članstvo S. N. P. J., le tako naprej, ako se vam vidi tako pisanje potrebno in koristno na današnji družinski red. Boljšega si menda ne moremo želeli in ga pričakovati. — Francos Stankovc.

Pismo iz Primorja.

Primorje pada stalno v vsakem pogledu. Število naših ljudi se krči. Dotoka ni nobenega. Gospodarska moč pada; teška rana je prizadeta tudi naši moralni ali. Še par desetletij podobna brezbratnosti in nadaljevanja sedanjega procesa — in zapeli bomo lahko žalosten Amen in vrgli na krsto zadnjo lopato zemlje.

Poglejmo resnici v oči! Uradništvo našega jezika je in Julijske Kraljine večinoma pregnano. Kar ga je slučajno še ostalo v državni službi, tega pobirajo neprestane redukcije. Tisti, ki so še ostali na svojih mestih, so ostali pravzaprav le tako dolgo, dokler se ne pojavijo italijanski nasledniki. In ti prihajajo kar brezobzirno. Prestop iz državne v zasebno službo je našim ljudem skoraj nemogoč.

Ogromna večina podjetij je italijanska. Nastavljeni so seveda tudi Italijani, in alcer Italijani in kraljevstva. Ako bi jugoslovanski trdke s lahkimi firmami vsaj dopisovale v našem jeziku, bi dobili marsikak naš inteligent potreben kruh. Toda te svednosti ni, in zato mora inteligenca s trebuhom za kruhom.

Stalno se krči število naših trgovcev, obrtnikov in gostilničarjev. Naj osvetli to razmere samo eno dejstvo. V nekem trgu na Notranjem je imel zaveden Slovenec gostilno in trgovino. Najprej so mu odvzeli koncesijo za gostilno; potem tudi ono za trgovino. Na koncu so mu zasedli hišo, češ, sedaj je itak ne rabi. In mož se je izselil — seveda v Jugoslavijo.

Ko se ni niti dodobra izrinjen naš človek, je se pojavil laški trgovec, laški obrtnik. Na ta našin rastejo v naših trgih italijanske manjšine, naša večina pa se manjša. Trenotno se prizanaša le tistim, ki so Italijanom prijazni, pa tudi preseljanje k fašizmu ne reši vselej našega človeka pred fašistovsko konkurenco. Toda najhujše je, da pada naš življ tudi na delu.

Gospodarske razmere so obupne. Že od nekdaj revni Istrani so danes docela na beraški palici. Vina ne morejo prodati; ostalih kmetijskih pridelkov ne morejo vnovečiti. Za gospodarski razvoj dežele ne stori Italijani nič. Brezposelnost je huda. V Trstu in v Pulji sta arzenala za naše ljudi zaprti. V Ameriko se ni mogoče izseljevati. Valed-nije valute pa se našim delavcem sezonsko delo v Avstriji, Jugoslaviji ali Nemčiji niti ne izplača. Na preostane nič drugega, nego da se za stalno presele v jugoslovansko državo, ali pa da se popolnoma preleve v Italijane.

Vojne odškodnine, ki je predpogoj vsakega gospodarskega življenja, posebno na gorlškem ozemlju, ni več. Bilo je določeno, da se za mesec februar izplača še 35 milijonov, za mesec april in maj pa 22 milijonov lir. Po majniku pa bo sploh vsega konec. Vse italijanske podpore, ki bi mogle povečati produktivnost dežele v objektivnem smislu, so ukinjene.

Pri tem pa rastejo davki rapidno in po strahoviti lestvici. Od vsakega hektolitra vina plača kmet takoj ko ga pridela 20 lir. Za vino pa dobi celo v Vipavi komaj 120 lir. Toda sedanjji davki so sedaj še začetek davčne nadloge. Od leta 1924 dalje bo treba plačevati sledeče davčine: na obrtne in trgovske obrste; redbinsko pristojbino za ognjišče; pristojbino od vsake živine (od evine n. pr. 50 lir); najemno vrednost; davek na stanovanjske pre-

store; davek na šipe v oknih; davek na vprašne, jedne ali tovrstno živino; davek na pse, na vozila vobče, na posle, na klavirje, na napise (za slovenske najmanj 100 lir, t. j. štirikrat toliko kot na italijanske); na zavese, na luksuzno pohištvo (n. pr. divan) itd., itd. Skratka, izgleda, da bo iz vsega zrak, obdavčeno vse.

Krvni davek, katerega daje naš narod Italiji, je visok kot nikjer drugje v državi. Pri zadnjih naborih je bilo slovenskih fantov potrjenih nad 90 odstotkov. Med njimi se nahajajo vsakovrstni po-habljencl. V Italiji pa je pri naborih potrjenih komaj 50 odstotkov ljudi.

Zaslulka ni nikjer. Stradajo ljudje in strada živina. Seno je drago: stot sena velja do 65 lir. Komu se izplača pod takimi pogoji živinoreja? Prej, ko se je gorška dežela obnavljala, so kmetje zaslužili s vojnjami pri zgrad-bah. Sedaj ta zaslužek nehuje. Kjer se še zida, tam so se vid-nili Kalabričli, ki s svojimi mu-lami odjedajo kruh domačinom. Sploh preplavljajo regnoliki celo deželo in so povsod privilegirani sloj, ki prvi najde zaslužek.

Miserija je občutljiva na vseh straneh. Nekdaj močna hranilnica ne morejo sedaj posoditi niti tisoč lir proti najboljši vknjišbi. Čisto navaden pojav na delu je, da v soboto delavci ne dobe plače. Banka, ki izplačuje odškodni-ne, ni plačala sdrarjev, stavbenik ni plačal kmetu volen, kmet ni plačal delavcem dela, delavci ne gostilničarju hrane in prenočišča in tako naprej. Mnogo denarja so ljudstvu pokli rami alparji in Italije — s ponarjenimi lirami ali pa s ponesverbami.

Tisočake je životalo ljudstvo za obnovo, vinogradov. Tisočake je izdalo za obnovo hiš. Delalo je in še dela kot črna živina. Čemu? Nihče ne zna odgovoriti na to vprašanje. Slovence in Hrvate v Julijski Kraljini obdaja črna tema. Nihče ne ve, kaj mu prinese naslednji dan. A smo je gotovo: če pojde še naprej tako, kot gre sedaj, potem je smrt našega naroda na Primorskem neizbežno dejstvo. — "Jutro."

Kaj nam pripovedujejo mrtvi ljudje.

(Dolge.)

Kosti mrtvih deklet so nam pravkar raskrile tajnosti starodavne majolke civilizacije v orednji Ameriki, civilizacije, ki je bila slikovita in tudi kruta kakor ona v starodavni Evropi ali Aziji. Pijonir v zadnjih razkritjih je bil Edward H. Thompson, ki poseduje plantalo ali haciendo blizu starodavne majolke prestolice Čihenice.

Mr. Thompson je našel v svetli grobnici blizu razvalin mesta Čihenice dragocene maske, slate o-kraske in druge predmete, ki na-novo pojasnjujejo majolko civi-lizacijo.

Grobniča je velikanska narav-na jama, ki je pretaka podsem-ska reka. Majšanje so jo upo-rabljali za žrtveni vodnjak, kjer so se device vitkih teles in nena-vadne krasote žrtvovala same. Tu so našli veliko kosti.

Obradi, ki so se vrtili v grob-nici ali Velikem žrtvenem vodnja-ku v Čihenici, so bili tragični in skrivnostni kakor tisti v Minotav-revem Knososu, ali v templu luni-nega boga v Babilonu, ali ob če-ščenju boga Moloha. Opisujejo ti-ti vodnjak pravi dr. Sylvanus Morley takole:

"Velika jama v zemljo, 225 čevljev v premeru, s navpičnimi stenami, merč 70 čevljev do taj-nostnega in temnega dna, je ob-dana s gostim in senčnatim gor-dom. Tu sem se Majšanje v času suše privedli svoje najlepše de-klince ter jih z malega pomola bli-zu svetega kraja pahnili doli v globlino.

"Če je katera prestala ta pa-dec ter se priklopala na vodno povrje, so spustili vrv do nje ter je potegnili iz vode. Vse te so potem duhovniki izprašali, kaj so vse videle odspodaj, kaj imajo bogovi za človeštvo v svojem skladišču. Ali bodo dali prihodnje leto dosti delja in izobilja, ali poljejo sušo in lakoto? Kajti o teh dekletih so mislili, da so do-bile odgovore na ta vprašanja od bogov na dnu tega vodnjaka."

Reliefne slike, vseane v ka-men, kažejo, kako so šle te dekl-ice s svojega doma na mesto žrt-vovanja, ter dokazujejo, da so šle prostovoljno v smrt.

Ena najznamenitejših najdb v Čihenici je urna slovitiga maja-škega kralja Čakmola. Poleg nje

je bil monarhov kip, in zgodovina tega kralja sestavlja sedaj del-niki.

Kip, ki se močno razlikuje od drugih podob tega v boga po-zvidnjenegega vladarja, meri v dolžini več kakor pet čevljev.

Ta kip je večji kakor pa oni, ki je sedaj v narodnem muzeju v mehiški prestolnici. Ta kip je iz enega samega kamna ali monolit, in našel ga je l. 1874. francoski znanstvenik dr. Auguste Le Plongeon petindvajset čevljev pod za-pletenim goščavjem.

Okolica mesta Čihenice je ame-riški Egipt, in tamošnji zakladi umetnosti in arhitekture tekmu-jejo s onimi, ki so jih našli v grobnici kralja Tutankamena in podrugod v Dolini kraljev.

Pri Čihenici je dvojje starodav-nih mest. Staršje sega nazaj v dobo 1,400 ali 1,500 let pred Kri-stom. Sedaj so zgradili pota de razvalin, do katerih se da priti na avtomobilu v par urah od ju-katanske prestolice Meride. Kraj postane gotovo tako veliko tori-šče pozornosti znanstvenega sve-ta, kakor sta mesti Tebe in Mem-fis v Egiptu.

Majšanje so imeli veliko ma-nost in vse umetnosti, ki se jih da primerjati s onimi starodav-nih Egiptanov, Grkov in Rimlja-nov. Ali so bili v zvezi s starodav-nimi civilizacijami kraji tega sve-ta, ali je počelo vsega tega znanja v njih samih?

Dr. Sylvanus Morley, ki je se-znanjen s majolko vedo in arit-metiko, pravi, da so imeli račun-stvo na taki stopnji kakor Rim-ljani. Uporabljali so štirinajst znakov, ki so predstavljali števil-ke od 0 do 13 inkluzivno. Šte-vilk 2 in 11 še niso dognali in raskrili.

Majolki reliefi, s katerimi so o-kraiali svoje božje hrame, so zelo lepi in izraziti.

Kot arhitekti so bili stari Ma-jašanje zelo spretni in pametni. Postavljali so velike piramide iz kamna tupatam 100 čevljev vis-o-ke, in na visokih vrhovih so bila stanovanja njih vladarjev, du-hovnov in plemenitnikov. Ta bi-vališča so bila tudi iz kamna.

(Dolge prihodnjič.)

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Državni monopol čez rusko li-teraturo. — Ljudski komisariat je objavil v "Izvestijh" ukaz, da si vlada lasti monopol čez izdajo vsakega literarnega dela odliko-vanih ruskih pisateljev in pesni-kov. V ukazu je tudi seznam pis-teljev, katerih dela si lastuje prav-ico do izdajanja samo vlada. Na seznamu teh pisateljev in pesnikov so: Leonid Andrejev, Aksakov, Bakulin, Belinski, Do-stojevski, Gogol, Garšin, Griboje-voj, Gončarov, Hercen, Korolen-ki, Krilov, Lermontov, Lavrov, Leskov, Mihajlovski, Ogarev, Ostrovski, Puškin, Pisarov, Salti-kov, Skrukovski, Leon Tolstoj, Aleksei Tolstoj, Turgenjev, Čer-niševiski, Čehov in Gleb Uspenski. Pravico do izdajanja literarnih del teh pisateljev in pesnikov si lasti samo ljudski komisariat. Dediči prizadeti avtorjev dobijo od vlade primerno odškodnino.

"Leninova univerza". — Un-iverzo v Kazanu so prekrstili v "Leninovo univerzo" v spomin 35 letnice, ko jo je obiskoval ne-kdanji dijak Ulanov, sedanjji Lenin. Lenin je dokončal gimnazijo v Simbirsku z odliko in rektor mu je dal posebno pohvalno izpričevalo, da je bil sprejet v kazansko univerzo, čeprav je bil ravno tedaj eden njegovih bratov obtožen atentata na carja Alek-sandra III. Rektor gimnazije je bil oče Kerenjski, moža marčeve revolucije, katero so potlačili sovjeti s Leninom.

Meščansko prebivalstvo. — Pri zadnjem štetju prebivalstva v Združenih sovjetskih republikah se je izkazalo, da je v 2,123 mestih Rusije z izjemo transkavkške re-publike okoli 24 milijonov prebivalcev, dočim jih je bilo v avgu-stu leta 1920 21 milijonov. Moskva, Petrograd in Kijev so tri največ-ja mesta ter štejejo 1,542, 1,067 oz. 403 tisoče prebivalcev. Ta več-ja mesta so narasla v prebival-stvu za deset odstotkov, dočim so gubernijska mesta narasla na 1,6 odstotka. Tudi mala industrijska podeželska mesta so narasla v prebivalstvu, kar je naravna posledica preseljevanje ljudstva s dežele v mesta. Število prebival-stva v mestih je naraslo posebno začasna predanske katastrofe valed suše. Moskva ima sopi toliko prebivalstva kot ga je imela leta 1910.

Zadeva ameriškega konzulata v Vladivostoku.

Washington, D. C. (Federated Press). — Državni tajnik Hughes je zopet razširja protirusko propagando, da opraviči pred ljudstvom odpravo ameriškega konzulata v Vladivostoku in zaglaži njegove, ki prihajajo od strani ameriških trgovskih interesov na daljnem Istoku, ker bodo valed njegove akcije zelo hudo prizadeli.

V svojem tozadevnem poročilu za novine trdi, da je zaplenitev ameriške lastnine od strani sovjetske vlade največ odgovorna za prekinjenje zadnjih ameriških uradnih vezi z Rusijo, in da je bila zahteva po novih poverljivih listinah za vladivostoksko konzula izdana zato, ker je hotela moskovska vlada tako pritirati združene države k pripojitvi ruske republike.

Dejstvo je le to, da bi bil Hughes že znanprej rad imel ameriški konzulat v Vladivostoku, če bi sovjetska vlada ne zahtevala novih poverljivih listin za tamkajšnega ameriškega konzula. Opozoren je bil, da bodo imeli ameriški trgovski interesi na daljnem Istoku škodo, če bi bil ameriški konzulat tamkaj ukinitelj; saj je bila ta diplomatska ustanova še edina, ki je zastopala Združene države na ruskem ozemlju. Ali on se nikakor ni mogel otrestiti misli, da bi v slučaju, če bi se državni departament uklonil pravični ruski zahtevi, pomenila takšna akcija popustitev v njegovi odporni in trmasti ruski politiki, kakor je to obrazloženo in pojasnjeno med uradnimi krogi. Kaj ga brigajo ameriški trgovski interesi, dokler ostane njegova pamet varno balansirana in kakor truplo starodavnega kralja Tutu nedotaknjena!

Ameriški konzul v Vladivostoku in drugi vnanji konzuli so podelovali pod poverljivimi listinami, ki jih je izdala še stara caristična vlada. Daljnoročno republika je to dovolila, in po njeni splojiti z Rusijo je začasno sledila sovjetska vlada isti politiki.

Rusija ni storila nič drugega, kakor to, da se je držala diplomatske prakse Združenih držav in drugih dežel, ko je zahtevala, da morajo vsi vnanji konzuli v Vladivostoku dobiti poverljive listine, izdane od strani vlade, ki sedaj predstavlja ruski narod. Dejstvo, da ni izvela ameriškega konzula, pa ne odgovarja Hughesovi propagandi, še, da je s tem hotela sovjetska vlada izvesti pripoznanje ruske republike.

Državni departament celo pod Hughesom ne zahteva pripoznanja te ali one dežele, da ima konzule tamkaj. To je dokazano v mehiškem slučaju. Ameriški konzul so tamkaj in mehiški poslanik tukaj. Ameriška vlada ga sprejema in obdružuje s njim. Ta politika je zato izvajana, da je zavarovana ameriška kupčija v Mehiki.

Za Združene države ni nič manj neumno zahtevati od mehiških konzulov v tej deželi poverljivih listin, ki jih je izdala ranjka mehiška vlada, kakor zahtevati, naj Rusija dovoli poslovati tujim konzulom na podlagi listin, ki jih je bila izdala svojčas ranjka caristična vlada. Neumnost in bedastost se pri državnem departamentu na dnevnem redu, kadar gre za Rusijo.

Po Hughesu je sovjetska vlada zasegla lastnino tvrdk International Harvester Co. in General Electric Co. približno za \$300,000. Japonska se je uklonila ruski zahtevi glede na svojo konzula v Vladivostoku radi japonskih kupčijskih interesov.

D. M. BARTON IN BIVši GO. VERNER MORROW.

Washington, D. C. (Federated Press). — Kakor namigujejo v Beli hiši, ni napravil protest lezbežarskih unij proti ponovnemu imenovanju R. M. Bartona za člana zveznega sovjetskega delavskega sveta nobenega učinka na predsednika Hardinga. Ali izvedelo pa se je iz drugih uradnih virov, da utegne Barton rekniti pozneje, in da bo na njegovo mesto imenovan bivši kentukijski governor Morrow.

Morrow bi neki ne mogel sedaj prevzeti te službe iz zasebnih političnih razlogov. Barton si je etekel za lezbežnice toliko zaslug, da bi zagnali lezbežniški interesi prehud krik, če bi ga nameraval predsednik imenovati pozneje.

10 let zaprt po nedolžnem.

Sadovi srednjeveške Burnsove inkvizicije.

Madison, Wis. — (Fed. Press). — V legislaturi je predloga, ki določa, da se izplača delavcu Johnu A. Jonsonu \$5000 odškodnine, ker je bil deset let po nedolžnem zaprt v državni kaznilnici. O. A. Stolen, vrhovni sodnik v okraju Dane, kjer je Johnsonov dom, je osebno apeliral pred zborniškim odsekom za sprejem predloge.

Sodnik Stolen je zakril pred odsekem dramo, ki spada v čase svete inkvizicije, ne pa v "prosvitljeno" dvajseto stoletje. Pred desetimi leti je bila umorjena 11-letna Annie Lembeiger. Za morilec ni bilo sledu. Stiri dni po sločnu je nekdo sugestiral, da je John A. Johnson, po domače Dogakin, morilec. Prijeli so ga in zaprli, dasi je odločno trdil, da je nedolžen. Časopis "The State Journal" je najel Burnsovega detektiva, da dočene stvar. Detektiv pa ni imel dokazov, temveč je na razne satanske načine navijal Johnsonu v celico in ga, rotli, maj hitro prizna krivdo, ako si hoče ohraniti življenje. Zmaj da je zbrana velika množica razkašenih ljudi, ki mliho napasti jočo in ga (Johnona) linčati. Res je bilo slišati zunaj divje vpitje — ko je detektiv prejel najel kričanje. Detektiv je zagotovil Johnsona, da ga po priznanju krivde hitro odpeljejo skozi tajna vrata na plano in potem v državno ječo, kjer bo varen pred linčarji. Ubogi moš so je tako ustrašili, da je priznal vse, kar je hotel Burnsov operator. Nato je bil odpeljan pred sodnika Domovana, ki ga je v prisotnosti detektiva in ječarja obsodil na došmrtno ječo, nakar je bil poslan v kaznilnico v Waupun.

K sroči je imel Johnson prijatelje, ki niso mirovali in nedolgo tega se jim je posrečilo doseči, da je najvišje državno sodišče dovolilo Johnsonu novo obravnavo, pri kateri je dokazal svoje nedolžnost in bil je oproščen. Toda niromak je bil deset let v ječi. Ker zakon ne dovoljuje odškodnine, ako je človek zaprt za pripažanje krivde, čeprav je nedolžen, je bila stavljena v zbornici predloga, da se v tem slučaju naredi izjema in izplača Johnsonu \$5000, ker je zelo malo za desetletno "oproganje" njegove osebne svobode in zdravja. Razen tega bo Johnson tožil Burnsovo detektivsko agenturo za odškodnino.

Najboljši posel v Ameriki je 'munčajnartvo.'

Chicago, Ill. — Tihotapstvo v žganjem je sedaj najboljši posel v Združenih državah. Tihotapstvo s opojnimi pijačami stoji danes valed tega, ker donaja največ dobička, na prvem mestu ameriških industrij.

To izjavo je podal nekdo, ki si je pridobil veliko premoženje s nepostavnim razpečevanjem opojnih pijač v času, odkar je stopila narodna prohibicija v veljavo. Preden je bila sprejeta Volsteadova postava, je delal za \$30 na teden.

Neki tihotapec v svoji kolibri pri Ecorse, Mich., kamor dovede tihotapeci, katerih število znaša nad 25,000, 100,000 galon žganja na dan iz Kanade, je dejal: "Prohibicijska postava je šala. Vse, kar je in kar bo storiła, je to, da žene navigator ceno in pridri kakovost vsakega žganja."

Pred prohibicijo so vtihotapljali ti tihotapeci Kitajce po \$300 ali \$1000 kos ali glavo. Ali sedaj so opustili ta posel. Vse drugo se je umaknilo velikanski ameriški zahtevi po žganju.

PENNSYLVANSKO DELAVSTVO ZA PRIPOMOŽJE RUSKE REPUBLIKE.

Harrisburg, Pa. (Fed. Press). — Pennsylvanska državna delavska federacija je na svoji konvenciji tukaj sprejela resolucije, v kateri pozivljajo zvezno vlado, naj pripozna rusko vlado. Ta akcija je bila podvzeta takoj potem, ko je Samuel Gompers zagrozil, da bo odzval pridruženim delavskim organizacijam, ki so naklonjene ruski delavski vladi, poslovnice. Resolucijo so poslali predsedniku Hardingu, državnemu tajniku Hughesu, trgovskemu tajniku Hooverju in pennsylvanskima senatorjema.

Sovjetski učenjak pride v Ameriko.

Petrograd, 23. maja. — Poroča Norman Hapgood, urednik "Heart's International Magazine" — Profesor Pavlov, največji fiziolog v Rusiji, pride prve dni junija v New York. Pavlov je delal ves čas revolucije v navdušenim odobrenjem sovjetske vlade.

Vseučiliščno življenje v Rusiji je večje kot pa ga omenjajo objavljena poročila. O tem bom poročal zelo natančno v "International Magazine". Veliko zanimanje je za orientake jezika, zlasti za Sanskrit valed velikega ruskega interesiranja za Asijo.

Petrograd napreduje v vseh oirih. V terek je dospelo devet parnikov. Sovjetska vlada je nameravala preseliti mornariški in trgovski departament v Petrograd, da na ta način opomore pomankanju stanovanj. M. Pavli, toda Curzonova nota je stvar zavlekla.

SUNČNI DOBILI V KRAJEM ČASU ŠTIRI OBOUTNE ZAVRNIC.

Washington, D. C. — Prohibicija je došvela v teku dveh tednov štiri jake obdutne zavrnice, kakor pravi kap. W. H. Stayton, ki je načelnik protiprohibicijske svete. To so: Ukrep najvišjega zveznega sodišča glede opojnih pijač na ameriških ladjah isven trimilijakega pasa, nadalje preklic prohibicijskih postav v newyorški državi, potem to, da je pennsylvanska legislatura odklonila odobritev smeka po \$250,000 za uveljavljanje narodne prohibicije, in pa ukrep sodnika Johna Knoza, ki je dejal, da nima nihče pravice predpisovati zdravnikom, koliko žganja smejo dovoljevati svojim pacijentom.

"Vse to je hudo prisadelo volsteadizem in napoveduje, da bo ameriški narod odpravil ta neameriški kos naše postavočaje," je rekel Stayton. "To kaže, da akore pridaje zopet šani, ko se ne bo več dalo tukaj v Ameriki krutiti ljudem pravio, niti ne teptati ustava."

"Ti slučajji reflektirajo deloma na ljudsko raspoloženje, deloma na ustavnost naše dežele. Prvo so sreali v korakih, ki eta jih storila newyorška in pennsylvanska legislatura, drugo pa kaže, do katerih mej sama iti puritanizem v svobodni deželi."

"Vsi štirje slučajji so nastolaj odprli vrata nespostavnemu raspečevanju opojnih pijač, ali to pa je zato, kar je Volsteadova postava šepava."

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Umrli so: 3. maja je umrl na Preloki pri Vinici posestnik Josip Balkovec.

V Kranju je umrla gospa Marija Marandič, ki je bila splošno zelo priljubljena.

V Vodicah je umrla Mrša-Tomanova, v Zalenici pa Martin Hafner, posestnik v 76. letu starosti. Slednji ni 27 let pred smrtjo užil nobene alkoholne pijače.

Na Velikem Rigi ju je umrl posestnik Andrej Pogajen v 74. letu starosti. V Mariboru je umrl trgovec G. Ivan Grubič, 85 let star. V Žužemberku pa je umrl Tinko Dereani v najlepši moški dobi 35 let. V Kranju je umrl Janus Suhodolnik, posestnik istotam. V Škofji Loki je umrl G. Gašpar Lander, oče Rudolfa Landra, ki je bil l. 1908, 20. IX. nastrela na ljubljanskih ulicah od avstrijskih krogelj.

V Vidmu pri Stopičah je umrla gospa Magdalena Turk, mati dveh duhovnikov, katerih starejši je v Ameriki, mlajši pa v Rimu. V Samotorej pri Horjulu je umrla posestnica Terezijsa Korenčan. V Železnikih je umrla ga. Františka Dermota.

Wenadna smrt. — Ko je prišel kolar Anton Žmež iz Beigrada pri Celju v mesto, je vstopil v neko gostilno, da se malo okrepča. Še predno je prišel jesti, pa ga nenadoma popade slabost, da se je zgrudil. Zadelo ga je kap ter je bil v par minutah mrtev. Star je bil 68 let.

Aprilske vreme. — Pri nas imamo prav pravo aprilsko vreme — dežuje — solnce si je, prav kakor se spodobi v aprilu. Po nekaterih krajih se je bati povenjen — tako pri Celju Savinja prestopa mestoma bregova. Tudi Sava je narastla kakor že dolgo ne. Kakor kaže, ta mesec ne pomeje pričekovati lepoga vremena. Sedja bo

najbrže tudi laos dovolj, če ne bo nepričakovanih sprememb.

Straden požar. — Zadnji mesec je pogorela vaa vrbje pri Zalcu. Na nepojasnjen način je nastal ogenj v hiši aredi vasi, ki pa se je valed hudega vetra takoj razširil ter v kratkem času vpepelil vso vaa. Delovala so gasilna društva iz več okoliških krajev, pomagalo je tudi vojaštvo — vendar požar niso mogli omejiti valed nogoednega vetra. Škoda je ogromna, ker je le zavarovalnina le malenkostna.

Mlata tatila. — V Ljubljani so prijeli neko 15letno Lojako, ki je kradla kakor straka. Vtihotapljala se je vstanovanja ter narodila okrog 30 strankam škode za en četrt milijona kron. Vzela je največ dragocenosti ter jih nosila v mestno zaslatvialnico. Jedla pa je samo sladkarije — hodila po kinematografih in zabavah. Oddala jo je v poboljševalnico.

Pretep. — V Zapogah pri Kranju ata se aprila in stepla dninar Volgemnt in posestnik Franc Jenko. Ker je bil prvi preveč gostobeden, ga je Jenko udaril s kolom po glavi ter ga težko poškodoval. Zagovarjati se bo moral pred sodiščem.

Uboj. — V Št. Jurju pri Grosupljem so popivali fantje. Kot običajno so se sadeli prepirati in vnel se je splošen pretep, v katerem je 50-letni čevljar Janes Gašnik iz Udja s kolom udaril Janeza Jeršina tako močno po glavi, da je ta naslednji dan umrl. Šodila ga bo porota.

Delavec štendar in pitilajna je oklal nekoga Hriša med rebra. Sedel bo 3 mesece.

Obesil se je pri Sv. Križu pri Slatini Mirko Ogrizek, posestnikov sin, kar so mu branili poroko s sosedovo hčerko.

Poročilo se je v Konjelah trgovci Žagar Ciril s gđno Betko Sormanovo, hčerjo trgovca istotam.

Zagoten slučaj se je dogodil v Gačniku pri Mariboru. — V podetrekju neke hiše so našli obelene visoko od tal Alojzija Škerbineka. Čudno je, da ni bilo videti nikjer nobenega stola ali drugega predmeta, na katerega bi bil moral obeljeni stopiti, predno je izvršil samomor. Zadeva preiskuje sodnija. Škerbinek se je bil pričenil k vdovi Plohi, kjer je živel v prepiru s šeninima hčerkama.

Volk v mestu. — V Ulicah se je pojavil volk na ulici sredi mesta. Vse je bežalo v hiše. Volk se je zajel v nekega voznika in ga dobro premikalstil, nato pa je sbečal na neko dvorišče, kjer se ga je posrečilo ustreliti.

Strindberg: Lastninska pravica.

Lepa lastnika je stala v gondi. Lešniki so baš dosoreli, ko je priiskajala vročega avgustovega dne verveica.

"O je, lešnika je moja!" je zavrnčila, skakljala s velice na vejico in brusila svoje bele zobe.

"Proč odtoi, tatila," se je oglasil libak glasce iz grmovja.

"Kdo tu?" se je ostrala verveica na vse plati. Končno je ugledala malo miško.

"Kaj se še nisi pobrala in ne boš pustila mojih lešnikov," se je repenčila miška.

"Ho, ho, tvoji orehi," jo je zasmehovala verveica in se nemoteno lotila lešnikov.

"Nehaj, tatila!"

"S kakšno pravico si lastiš ta grmiček, če smem vpraskati!"

"Na podlagi 'jus primi venientie', kdor prej pride, prej melje, če še hoče vedeti!"

"Prav dobro, gospodična; toda jas si jih lastim na podlagi 'jus primi occupationis', pravice prve posesti. Moš nadkriljuje pravico. Močnejša sem in prednost imam."

"Kaj pa počnete tu?" je hlobudrala šoja, katero je privabil šum.

"Pusti moje orehe!"

"Oprostite, gospa," je hitela verveica, "ravnokar sem odkrila ta grmiček."

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.



Podgora Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2087-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calhoun, podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 2, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik balneološkega odbora Blas Nevah, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jelo Zavorinik, upravitelj gasila Filip Gdina.

POROTNI ODESEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Solomahar, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Elg, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:
Blas Nevah, predsednik, 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZGOJNO OKROZJE: Jacob Ambrosi, Box 288, Mead, Kan., Pa.

ZAPADNO OKROZJE: Anton Silar, Box 104, Green, Kans., na jugozahodu; Miss Mara, Box 104, Huhl, Minn., na severozahodu; Miss Regel, 8433 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori:
Frank Keltz, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 2809 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6464 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdruličveni odbor:
Predsednik Frank Alci, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Olyn, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Joe. Shuk, 6464 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIŠKI ODBOR: Dr. F. J. Kern, 6333 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POBORI: Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uredu, se voli takole:

VSA PISMA, ki se naslanjajo na pisa gl. predsednika se naslovijo Predsedništvo S. N. P. J., 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORNE SE NASLOVJE: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se posiljuje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišilke glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Keltzu, predsedniku nadzornega odbora, šegar naslov je spora.

Vsi prisilci na gl. porotni odesk so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spili, namenjeni: glasni, naročnina in spili vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Ši, da vam ustrojim pete, če ne si pa boste zapomnili, kaj je lastninska pravica.

"Oh, to so šibe!" ga je prekinil korporal, vodeč s seboj patruljo. Izvlekel je svoj kosir. Take rabimo mi za butare."

Najemnik je oporekal. "Kaj ste vi mogoče lastnik?" je vpraševal korporal. "Če niste in to dobro vem, držite jezik za zobmi!"

"Toda najemnik sem!"

"Me ne zanima! Vi imate pravice" poraziti tega grma, dočim jo jas imam."

"Kaj so zakoni o najemniški pravici?" vkičenji!"

"V tem slučaju ša. Dekler govori orokje, molče zakoni in če me spramite k posestniku, boste videli rekvizicijako povelje. Aha, tu-le ga imam."

Odidejo; komaj so storili par korakov, pride železniški inženir s tropom delavcev.

Postavi svoje nivalako vago, izračuna, odmeri, piše različne beleške in razdeli delavce.

"Ta grm mora proš!"

Rečeno, storjeno!

"S kakšno pravico kršite godne pravice?" vpraša prišedli lastnik.

"Na podlagi razlastitvene pravice!"

"Dobro, gospodi Le nadaljujte!" Pomiren odide posestnik.

"To je protizakonito posega-

nje v lastninsko pravico posestnika," pravi korporal.

"S pravico poslednjega," la-bruhne najemnik.

"Ne samudino posmukati orehe," vpljuje otroci.

"Rekviziram," hlobudra šoja.

"Pa naj še kdo trdi in besediši o lastninski pravici," godraja miš.

'NAJVIŠJI LITERARNI ŠKAN-DAL' V PARIZU.

Pariz, Francija. — Kakor je razmišljeno mnenje med parizskimi pisatelji, je naslednja zgodba 'največji literarni škandal tega časa' ali 'najprekanejši opian-trik v dvajsetem stoletju.'

Flaubertova nagrada v znesku po 45,000 frankov (okoli \$8,000), ki jo je pravkar ustanovil "neznas dobronik francoske litera-ture", je priodila porota in naj-odločnejših pisateljev pred tremi dnevi nekemu Francois Roblescho-nu de la Queriniere za njegov ro-man "Španski plemenitaš", ki je bil izdan pred tremi leti in ki ga je posnil še vsakdo.

Prelaskava je dognala, da je bil Robleschon bogat tovarnar, ki se je jel pečati s literaturo na svoja stara leta, ker ni imel kaj drugega početi. Član tiste porote Hen-rik Bordeaux je tudi dognal, da je dal Robleschon sam denar za nagrado.

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne pod-porne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raz-nih koristnih informacij. Fina trda vezba. Ce-na \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, po-slovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameri-škega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz do-slej skritega kosa življenja slovenskih delav-cov v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s po-štnino vred.

Zakon biogenexije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, ka-ko se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, spre-jema

Književna Matica

2087-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIĆ.

(Dalje.)

Nas polk je odšao nazaj u Fossalta Maggiore in dalje zopet v Motto, ki je pa bila v tem času že vna opustošena. Po hišah so stanovali konji in pred palačami so stali kupi gnoja. Vrata so bila poškrapana, okna pobita, sobna oprava razbita, vse izropano, vse ponesnaženo, a vino izpuščeno. Treba je bilo čistiti. Pognali smo konje iz hiš in palače, izkldali gnoj, ga spravili na vrtove, sobe osušili, ceste in ulice pomedli — in udobno smo stanovali. Po trgovinah so nabrali še za nekaj voz mokega in ženskega blaga in vse to so razdelili med častnike. Nas divizijski generalni štab si je nakladal avto za avto blaga in vaskovrstnih dragocenosti in vse je romalo v zaledje na varno... A nam so obračali nahrbtnike in malhe in nam pobrali vse, kar je bilo kaj vrednega.

Takoj za nami pa so šle po Italiji tudi nemške čete, ki so imele nalogo, da rekvirirajo blago in živine in vse spravijo v Nemčijo. Nemško vojaštvo je nosilo domov, kar je hotelo, pa je lahko pošljalo zaboje tudi po pošti, avstrijsko moštvo pa ni smelo poslati ničesar po pošti in dopustnike so pretpavali od vrha do tal in jim vse pobrali. V nekaj tednih je bila vsa okupirana Benetija ogolodana do kosti, ker Nemčija si je bogato poplačala svoj plin.

Nasi armadi je že pohajal živč, ker iz zaledja ga ni prišlo nič več. Tako smo morali beračiti okrog kmetov, ki so nam dajali za tobak polente ali vsaj vina. Albreht in Aheč sta bila naša tolmača. Marsikatera družina je jokala in nam kazala "pobotnice", ki so jih dajali Nemci za uropano blago. Za par volov so napisali nemško potrdilo: "par vreč fižola", za deset vreč koruze: "deset jajec" itd. Nismo znali tolažiti teh osleparjenih siromakov, le pomagali smo jim zabavljati čez Avstrijo in Nemčijo. In nazadnje smo si bili vsi edini v veri v končno odrešenje in vstajenje. In trčili smo in smejali smo se in z nami so se smejale črne in živahne Pie, Angeline, zapejlje Uelle, Giulie, drzme in brhke Elvira.

Ob Piave.

Sredi decembra meseca smo morali zopet k Piavi. Zasedli smo breg ob Ponte di Piave, kjer so bili že izkopani jarki, bolj mehki nego na Krausu, toda mokri in blatni. Iz tistega nevarnega ustja so se morali Dalmatinci umakniti. Bilo je mirno, le straže so stale na obrežnem nasipu, vse drugo je bilo nastanjeno pa hišah, kjer smo imeli velikanke zaloge vina.

Okrog Božića je šel polk zopet v rezervu v Chiarano. Teda je prišla briti ostra burja, toda smega ni bilo. Ker Italijani nimajo peči, smo se previrali okrog okajenih ognjišč in sijali v sajaste kotle. Domačini so tožili, zdihovali, a mi smo se obračali na našega Aheca, da jih naj kaj potolaži, ko zna laško; toda ta je je ofresal z glavo, mence si roke in rentočil: "Sapramejska vojska!"

Sredi januarja meseca smo šli iznova k Piavi. To pot je bil naš bataljon v rezervi v Candole in v San Nieglo. Tiščali smo se po bajeht in si natezali pasove, ker prišel je kruniti ledolodec in kolalo se nam je po svinjini in po kuretni.

Pri bataljonu je bil na obrežju. Poveljeval mu je stari francoski poštenjak, podpolkovnik Montjoie.

Tam blizu je stala velikanaka graščina, kjer je bil nastanjen drugi bataljon. V tej graščini je bila kapelica in sredi nje kamenit grob. In opolnoči je stopil v to kapelico Sporer, ves pijan in vroč. S seboj je imel nekaj ljudi, ki jim je ukazal, naj odpro grob. Ko je bilo povelje izvršeno, je rekel smagloslavno:

"Tudi mrtvi naj vidijo, da je prišla v doželo naša smagovita vojska! Tudi mrtvi grofje naj se obrnejo v grobu!"

Po teh besedah je potegnil možu iz nožnice bajonet, nasadil nanj lobanjo in jo postavil na oltar. Druge kosti je pa izbrskal s sabljo iz groba in jih razmetal po blatu na dvorišče.

Ko sem drugo jutro brskal te kosti iz blata in se zgrajal nad tem sirovim činom, je pripomnil prijatelj Janko iz Kobarida:

"Ali se ne spominjaš, kako so v Galiciji Slovečke zverile onečšale ruske mrlje?"

Sporer je bil čuden junak. Polovico area je imel laškega, pol nemškega, a dušo avstrijsko. Slované je črtil. Bil je postaven, drzen do skrajnosti, a vztrajen in kilav. Na fronti je bil nepretvorna akoro od začetka vojne, nikdar bolan in ni maral v zaledje — sam cesar je pohvalil njegovo junastvo. V prvi liniji je bil se tiščal navadno v kaverni. Ljudi je pretepeval, obmetaval jih s "svinjami", "pi" in še vse lepšimi izrazi, navesaval jih po jarkih, izpostavljaj ognju. Nekoč je vpil nad nekim možem: "Svinja, ne več, kdo sem? Jaz sem gospod stotnik, potem pa mi dolgo časa ničesar, nato pride kup blata, zatem zopet dolgo nič, nato šele kup gnoja, za tem pa pride še ti, bedasti pes!" A če je kdo drug zabavljaj čez njegove ljudi ali jim delal krivice, tedaj se je Sporer zanje postavil in bi se bil tudi stebel za svojo stotnijo, ali za svoj bataljon. Če je dobilo njegovo moštvo slabo menalo, je pretepel kuharje in osmerjal ves tren.

Pritisnil je glad, kakršnega nismo še občutili. Išli smo koruznih strokov po opustošeni nji-vah, pobirali koruzno zrno, tolkli si ga v grnatih lupinah in si na ta način pripravljali debelo moko za polento. Ves polk je pel to žalostno pesem, ker aje bil tiste dni poginili od glada, kajti zaloge so pošle. Zjutraj smo dobili malo pregranke, opoldne prazno juho z zeljem, a sveder zopet pregranko. Kruha ni bilo po tri dni, a nato je dobilo deset mož podolgovat hlebček, iz katerega je gledala slama... Namesto kruha in mesa smo dobivali okupacijski denar, ki ga pa nismo mogli prežvečiti. Tedaj smo se še bridko pokorili za strašno ure nemškega plina... Edina tolažba nam je bilo še vino, ki ga je bilo polne kleti v tako velikanskih sodih, da nismo še videli takih. Ves polk je pil na prazen želodec.

Pa tudi vino je poteklo. Nasi desni sosedje Poljaki so ga imeli še polno klet, ki so imeli zastraženo in ki je močno mikala naše ljudi, a nekatere pognala vlnaka pokretnost prav v zločin. Spazili so se ponoči štirje tja in vso stražo pred kletjo razmesarili s ročnimi bombami, da so lahko neovirano odnesli sod vina... Zločincev stroga preiskava ni dognala.

V oficirski menaži tretjega bataljona so se gospodje neko noč, ko so bili pijani, hudo prepirali. Z Estom sva prisluškovala. Neki rezervni častnik je vpil:

"Pravim še enkrat, da Neubauer ni imel pravice streljati in ubijati ljudi kot zajce! Kranjski poslanci zbiraajo ta materijal in ga doneso prav pred dunajski parlament!"

Stotnik, poveljnik tretjega bataljona, ga je ogorčen zavrnil:

"Sramota, gospod poročnik, da ste oficir in še celo kočevski Nemec, a da se tako poganjate za te bedaste Kranjce! Kaj pa hočete napraviti za revščeta, ti poslančki, ti ubogi civilisti! Kaj pa je parlament? Kup civilnega blata! — Neubauer je prav ravnal, jaz bi jih bil tudi ustrelil, toda udarim pa infaterista ne, ker si ne maram pljunkov."

Ko so se gospodje iz menze razšli, so se zakadili pod mizo naši ljudje in vse čike pobrali iz punjkov.

V začetku februarja meseca je bil naš polk izmenjan. Iznova smo šli v Chiarano in nazaj skozi Motto. Ceste so bile že vse razdejane, naši teški avtomobili so jim izorali velike jame. Dežela je bila ogolodana in Avstrija je izšla iz tega ljudstva tudi zadnje beliče. Dala jim je okupacijske lire, češ, da je italijanski kovani denar neveljaven. Ljudstvo je bilo obrano do gola.

Šli smo dalje na Cinto Caomaggiore in prav nazaj čez Taljament in se nastanili po vseh: Gradiscutta, Glauinceo in še v neko selo, vsak bataljon v svoji vasi.

Naša divizija je imela nalogo, da se pripravi na preboj Piave, na zmagonomo sunke, ki jih bo morala učiniti in tirati sovražnika prav do Adile ali pa še celo v Lombardijo. Zato smo vadili dan za dnem ob Taljamentu, dreveli v dvajsetih valovih proti obrežju, prodirali v popolni bojni opremi čez obrežne nasipe, zaganjali se v osušen ustja, umikali se, plazili se skozi nepregledne vinograde, skozi lavorjeve grme in se zopet zavolavili naprej. Zda smo se udarili s bataljoni, zdaj s brigado, a zdaj je zopet naskakovala vsa divizija in palila papirnate patrone. Vila je burja, ob obrežju in preko počenih strug so je razlegal gromovit "ur", a tam v sredini, na stolpu v Caminu, je bil zbran generalni štab in opazoval bitko. Včasih se je udeležil celo Boroevič, a včasih Wurm.

Prehrana je bila srednja, toda kupovali smo si koruze od kmetov, ki so nam je dajali najrajši le za tobak, do novih lir niso imeli zaupanja.

Včasih je iztaknil konjenik Marolt kako kost in povabili smo se od naše patrole k njemu hlev in mu je pomagali ogolodati.

Nasi ljudje so se kmalu priučili laščini, vsak je znal že kaj čenčati. Ob čeverih smo se gnetli okrog ognjišč, neokretno lomili laščino in zlobodrali s prijaznimi domačini, kot smo vedeli in znali. Isprva so nas gledali nezaupno, a ko smo jim razložili, da mi nismo "tedelki", so nam zaupljivo potežili vse svoje boli in težave. Prokilnjali so Avstrijo, želali ji skorajšnjega koneca. Zaupali so nam največje skrivnosti, izdali nam svoje deserterje in celo špijone — a vse smo ohranili zase, molčali kot grob. Nikogar nismo izdali, nikomur kratili svobode, ker poznali smo suženjsko bol, poznali gorje robstva bolj, nego ga je poznalo to ljudstvo. Zaupali smo drug drugemu in čakali lepših dni, ki morajo priti.

V pravem oziru se temu ljudstvu ni godila krivica. Imeli so svoje civilne komisarijate, kamor so se zatekali a pritožbam. Avstrijska oblast jih je ščitila in obračala so se lahko v Videm naravnost do Boroeviča, ki ni nikdar dopustil, da bi se jim delala krivica ali da bi se komu skrivil las.

Na pustni torek smo imeli v neki kuhinji v Gradiscutti temu večeru primerno zabavo. Stane iz Ljubljane je igral "albanskega reveža". Stal je na ognjišču in sviral na gosli z levico, ker desnice ni imel. Peče je gledalcem razlagal, da si je "albanski revež" desnico snedel, ko je bil lačen, Marolt je nabiral s starih klubokom prispevek za Slovensko Maticeo in za Krekov spomenik. Snaj je pa iskal pevec in jih pehal v kot. Ko je bil albanski revež še utrujen, je prijahal na metli v kuhinjo konjenik Pavel, ves namakaran in s slamo natrpan. Skočil je na ognjišče in sedel na ogenj. Ko je bilo že vse njegovo ozadje v plamenu, je odhitel iz kuhinje in dirjal po vasi, za njim pa se je podila kričava otročad. Ko mu je prišlo do živca, je skočil v potok in sedel v vodo. Nato je zajahal zopet metlo in jo ubral naravnost v častniško menzo polkovnega štaba. Tu je nagrabil izpred oficirjev pol kluboka cigarete, nabasal si v žepu butelj, kuharjem ukradel je lonca celozgaj in krofov iz ponve. Vrnil se je k nam najo-gnat in vse te dobrote stresel na našo prazno mizo.

Proti polnoči smo se razšli. Na dvorišču sta rigala Stane in Batič podoknicno mladi anjorin, na latrini je muziciral tečet, tam na mostu je pel oktet narednika Erklava "Čez tri gore", iz nekega hleva je odmevalo "Kdo bo listje grabu..." a iz neke veže se je čulo vrečče dekliaško petje: "Ženera Cadorna ga serlito carolina..."

Prihodnji večer se je zbralo nekaj pevcev v častniški menzi prvega bataljona. Konjenik Marolt je šel vprašat, ali smejo zapeti v veči gospe-dom na čast. Gospodje so dovolili in fantje so zapeli "Kod si hodu, mrha pjana..." tako silno, da so si gospodje zamašili ušesa in se izgubili izza mize drug za drugim. Ko so fantje to videli, so planili k mizi in jo v hipu popravili.

Prišla je pomlad. Solnce je ervalo zelenje iz trte, iz prsti, žvetje izpod grmovja, iz livad. Zadišale so mlade trave, a v areu je bilo prazno, mračno, v prsih je bilo tesno. Lahni vetrovi so vili, na lahnih krilih je šla pomlad v deželo, toda skozi vinograde, skozi grmovje in trnje in preko počenega obrežja se je tgal truden "ur"...

(Daljesprihodnjil.)

Kako postanemo državljani Združenih držav?

(Z odobrenjem vlade Zdr. držav priredil F. L. I. S.)

(Dalje.)

Zmožnost angleščine. Ko inozemec poda izjavo o nameri (t. j. ko vzame prvi papir), se ne zahteva, da zna govoriti angleški. Pač pa se zahteva od vseh prosilcev za državljanstvo, da znajo govoriti angleški tedaj, ko vložijo prošnjo za naturalizacijo, izvzemli v slučaju, da prosilec sploh ni v stanu govoriti radi telesne hibe, ali pa v slučaju, da ima "homestead" na javnem zemljišču.

Inozemski "homesteaders". V nekaterih delih Združenih držav se lahko dobi prosto zemljišče od vlade. Tako zemljišče se imenuje "homestead". Kdor dobi tako zemljišče, se mora tam nastaniti in obdelovati vsaj del ledine. Po treh letih pa dobi lastninsko pravico do zemlje. Prošnje za nakazanje javnega zemljišča (homestead entry) se lahko vložijo pri zemljiškem uradu (land office) dotičnega okruga ali pri "General Land Office" v Washingtonu, D. C. Tudi inozemec s prvim papirjem sme zaprositi za nakazanje javnega zemljišča, ali on, ne dobi lastninske pravice do zemlje, dokler ni postal ameriški državljan, tudi če ne zna govoriti angleški.

Ako se njegova prošnja za naturalizacijo radi kakega razloga odbije ali odloži, on tem še ne izgubi svojega zemljišča. Obrne naj se na "General Land Office", Washington, D. C. a prošnjo, naj se mu dovoli odlog, dokler bo v stanu izvršiti svojo naturalizacijo. Inozemec ali naturalizirani državljan, ki prosi za nakazanje javnega zemljišča, naj zahteva od sodnega klerka overovljen prepis svojega "prvega papirja" oziroma svojega državljankega papirja. Tak prepis naj rabi v postopanju glede zemljišča dočim naj ohrani original za svojo osebno svrho.

Pomanjkanje spričevala o prihodu. V Združenih državah je mnogo inozemcev, ki niso prišli v Združene države rednim, zakonitim potom, t. j. valed dovoljenja a strani priseljenjskih oblasti. Mnogi izmed teh so mornarji, ki so zapustili svoje ladje v ameriški luki. Vsi ti inozemci niso zapisani v vladnih seznamih prihajajočih priseljenecv. Radi tega se jim ne more izdati nikako spričevalo o prihodu (certificate of arrival), dokler se ne podvržejo predpisnemu pregledu. Njihov položaj pa se daje urediti in morejo doseči državljanstvo. V takem slučaju naj dotičniki zaprosijo za spričevalo o prihodu, kakor vsi drugi, in pri tem naj natančno navedejo vsa dejstva glede svojega prihoda v Združene države. Prosilec dobi natančna navodila, kaj mu je storiti, predno sme vložiti prošnjo za državljanstvo.

Zguba papirjev. — Ako kdo zgubi svojo izjavo o nameri (prvi papir) ali svoj državljanški papir, lahko dobi duplikat istih od sodnega klerka, pri čemur treba vzdostiti nekaterim formalnostim in doprinesti dokaz, da so bili papirji res izgubljeni. Formularje v to svrho je dobiti od klerka.

Stroški naturalizacije. — Skupni stroški vsega naturalizacijskega postopanja znašajo \$5.00. Pristopbina za prvi papir stane namreč en dolar, ki se plača klerku od izdajanja tega papirja. Pristopbina pa za sestavo in vložitev prošnje za državljanstvo znaša \$4.00, ki se plača klerku ob vložitvi prošnje. Ni nikake dodatne pristojbine za izdajanje državljankega papirja. Zraven tega pa nosi prosilec vse stroške, ki jih utreče imeti gadi pismenih izpovedi priče oziroma radi njihovega prihoda na sodišče.

Sprememba imena. — Ako prosilec za državljanstvo želi spreminiti svoje ime, mora to havesti v svoji prošnji za naturalizacijo. Sodišče je vpravičeno dovoliti to spremembo ob času in kot del njegove naturalizacije in izdati državljanški papir na novo ime.

Posebne določbe za vojske in mornarje v zadnji vojni. — Inozemci, ki so bili v vojaški ali mornariški službi Združenih držav tekom zadnje vojne in ki so bili častno odpuščeni, morejo postati ameriški državljan, ne da bi jim bilo treba podati izjavo o nameri in dokazati petletno nastanjenost v Združenih državah. Take osebe lahko vložijo svojo prošnjo pri sodišču, ki jim je najbolj pri roki.

ni treba, da prikrbijo kakke dokaze o svoji nastanjenosti v delokrogu dotičnega sodišča, in končno zaslišanje se lahko vrši takoj. Predno pa vložijo prošnjo za naturalizacijo, se morajo prijaviti a svojo odpustnico in dvema pričama pri sastopniku naturalizacijskega urada — katerega addresso lahko dobiijo od sodnega klerka — in podvreči se predhodnemu izpraševanju. Priči morata potrditi, da je dotičnik res ista oseba, ki je omenjena v častni odpustnici. Za take slučaje ni nikake pristojbine.

To skrajšana postopanje za bive vojske ostane v veljavi le še leto dni po povratku vse ameriške vojske iz Evrope v Združene države. (Zadnji del ameriške vojske v Evropi je bil odpozvan 10. januarja 1923. tako da ostane ta olajšava v veljavi do januarja 1924.)

Posebne določbe za pomorščake. — Vsak inozemec, ki je tekom treh let služil na brodu kakke trgovske ali ribiške ladje Združenih držav, sme, ako ima prvi papir, vložiti prošnjo za naturalizacijo, ne da bi mu bilo treba dokazati petletno bivanje v Združenih državah. Taki pomorščaki lahko vložijo svojo prošnjo na vsakem sodišču, ne da bi jim bilo treba dokazati, da stanujejo v njegovem delokrogu, in zaslišanje lahko sledi takoj. Predno pa vložijo prošnjo, se morajo prijaviti pri zastopniku urada za naturalizacijo, skupaj z dvema pričama in a spričevalom, s katerim njihov brodolastnik potrjuje triletno službo na brodu in dobro obnašanje, in se podvrže predhodnemu izpraševanju. Priči morata identificirati prosilca. Ta določba velja za pomorščake, dokler so še v službi ali tekom šestih mesecev potem, ko so se izkrcali.

Druge posebne določbe. — Zakon ima posebne določbe glede naturalizacije posebnih vrst inozemcev. a) Inozemci, ki služijo ali so služili v vojski ali mornarici Združenih držav in b) inozemci, ki so neprestano stanovali v Združenih državah skozi pet let pred dnem 1. julija 1914 in so bili tedaj kvalificirani postati ameriški državljan ali niso imeli "prvega papirja", so pa vzile temu pomotoma izvrševali vse pravice in dolžnosti ameriškega državljana — vsi ti uživajo posebno predpravo glede naturalizacije; glede posebnih določb, ki veljajo za njihovo skrajšno naturalizacijsko postopanje naj se obrnejo za informacije na sveznega naturalizacijskega izpraševalca (United States Naturalization Examiner), — ali pa naj pišejo na "Bureau of Naturalization", Washington, D. C. ali pa na "Foreign Language Information Service".

Inozemci, ki so zahtevali oprostitve od vojaške službe. — Zakon določa, da oni inozemci, podaniki neutralnih držav tekom zadnje vojne, ki so bili že izjavili svojo namero, da postanejo ameriški državljan, ali so zahtevali hataj svoj "prvi papir", da bi se s tem oprostili vojaške dolžnosti, ne morejo nikoli postati državljan Združenih držav. Nekatera sodišča odrekajo državljanstvo tudi takim inozemcem, ki niso imeli še prvega papirja in so zahtevali oprostitve od vojne službe kot podaniki nevtralnih držav. Vse take osebe naj se obrnejo za nasvet k naturalizacijskemu izpraševalcu.

Zguba državljanstva. — Inozemec, ki je postal ameriški državljan potom naturalizacije, lahko zgubi svoje državljanstvo, in sodišče razveljavi njegov državljanški papir, ako se dožene, da je dobi državljanstvo na nezakoniti ali sleparski način. Zakon zahteva, da se mora najstrožje vzdostiti zahtevi po petletnem bivanju in dokazati moralni značaj prosilca. Mnogo sodišč je na primer že odbilo naturalizacijo ali celo razveljavilo državljanke papirje, ker niso priče osebno znale za petletno bivanje in moralni značaj tekom vse te dobe.

Ako naturalizirani državljan zapusti Združene države in se na-

stani na dve leti v oni inozemski državi, iz katere on izvira, ali pa za pet let v neki drugi inozemski državi, zakon določa, da se v takem slučaju mora smatrati, da je on prenehal biti ameriški državljan, in — ako dotičnik na drug način ne dokaže, da je njegov namen ostati ameriški državljan, se njegov državljanški papir razveljavi.

Vsak ameriški državljan, ki je priselgel zvestobo kaki inozemski državi, smatra se, da je izgubil ameriško državljanstvo.

Nadaljna informacije. — Informacije o vseh stvareh, tičočih se naturalizacije, se lahko dobivajo: od sodnega klerka, od vsakega naturalizacijskega izpraševalca (United States Naturalization Examiner) ali od naturalizacijskega komisarja; kateremu naj se piše na naslov: Department of Labor, Washington, D. C. Pisma za informacije bodisi v angleščini ali pa v kateremkoli drugem jeziku — se lahko pošljejo na Foreign Language Information Service, 119 West 41 Street, New York City, ki ima svoj posebni jugoslovanski oddelek. Vlada vzdržuje neutralizacijske urade, kjer dajejo vsa potrebna navodila, v sledečih mestih: Boston (Old South Building), New York 154 Nassau Street, St. Louis (Custom House), Washington (Department of Labor Building) in v Federal Buildings sledečih mest: Buffalo, Chicago, Cincinnati, Cleveland, Denver, Detroit, Duluth, Los Angeles, New Orleans, Philadelphia, Pittsburgh, Portland (Oregon), Providence, St. Paul, Salt Lake City, San Antonio, San Francisco in Seattle.

POGODBE Z MEHIKO NE BO.

New York, N. Y. — (Federated Press.) — Ernest Gruening, so-urednik liberalne revije "The Nation", poroča iz Mehike, da po njegovem mnenju se bodo sedanja pogajanja med Mehiko in Združenimi državami razbila in Obregonova vlada ne bo še priznana.

Pri zdravniku.

Zdravnik: Za zdravje potrebujete več gibanja, telovaditi morate.

Pacijent: Vsako jutro, gospod doktor, se najmanj po desetkrat dvignem na postelji, predno ustanem.

NOEM SVOJEGA BRATRANCA

Anton Beves doma iz Bele Crkve pri Novem Mestu na Dolenjskem. V Združenih državah se nahaja približno 15 let. Cenjene rojake prosim, če kdo ve, kje je sedaj, naj mi to prijavijo, ali pa naj se sam priglas, ako bo žital za oglas. Moj naslov je: Frank Dremel, 927 Indiana Ave., Sheboygan, Wis. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne šolezine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite za informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KRANJSKE KLOBASE III!

DOMAČE PREKAJENO MESO.

Pripravljeno po starokrajki šefski s finim okusom, miste še jedli tabu s okusnega mesa ne klobas od kar sta zapustili staro domovino, kot je mogoče izdelka meso. Na stotine zadovoljnih odjemalcev že imamo v tem kratkem času. Pišite še danes, da se prepričate. Jaz nisem predalet od vas. Stric Sam vam vse to princio lahko vank dan po pošti. Pošljim po vsi Ameriki in ne manj od 10 funtov, za nedoločen čas plačam poštnino, ako pošljete denar v naprej. Cena prekajeno meso in klobase po 35c za funt.

JOS. LESKOVAR, 610 — 14th St., Racine, Wis.

Jamčena niklasta ura.

Dva prvi čas in ima New Haven kolesar, ter se prodaja povsod po \$4.75. Te ure se daje ako kupite od nas "FAMOUS" revolver, 32 in 38 kalibra, 32 kalibralni revolver šest streliv in 38 kalibralni pa pet streliv in se razbije. The Smith & Wesson patrone dolge ali kratke. Tak revolver se prodava povsod v Ameriki po \$2.25. Kadar naročite revolver omenite kalibr in navedite ali plavega jake tisk.

Ne pošiljajte denarja, samo izročite to urico in pošljite 30c v poštnih znakih na pošiljevalce troške in kadar vam prvi-vo prinese revolver in ure, tedaj smo plačali \$2.25.

Pošlujte se to priliko. Ne odlašajte: pišite še danes, ker zaloga je omejena.

THE WESTERN COMPANY, Dept. 9, 2136 W. Chicago, Ave., Chicago, Ill.

